

Stichting

**Bokkenrijders:
mythe of
werkelijkheid**

BELEIDSPLAN 2023-2025

Secretariaat:
Gerardsstraat 6
6372KH Landgraaf
info@bokkenrijdersonderzoek.eu
Tel: 0455324065

Inhoud

Inleiding.....	3
1. Visie.....	4
1.2 Missie en Mission Statement.....	5
1.2 Doelstelling	5
1.3 Strategie	6
1.3.1 Ambities	6
1.3.2 Doelstellingen	6
2. Huidige situatie.....	8
2.1 Activiteiten van de organisatie	8
2.2 Activiteiten	8
3. Toekomst	9
4. Organisatie.....	10
4.1 Bestuur.....	10
4.2 Vrijwilligers / Werknemers	10
5. Financiën.....	11
5.1 Ontbinding en vereffening.....	11

Inleiding

Voor de een waren 'Bokkenrijders' grote bendes actief in een geheim genootschap, al dan niet als vrijheidsstrijders. Voor de ander was het fenomeen een mythe, niet meer dan een gerechtelijke dwaling. In de Euregio is het naast de mijnindustrie waarschijnlijk het meest bekende en beschreven fenomeen.

Deze Bokkenrijders zouden onze voorouders in de beide Limburgen en de streek rond Aken in de periode 1743-1794 hebben 'geterroriseerd'. Ze werden geassocieerd met bruto geweld en goddeloosheid. Door het afleggen van een godslasterende eed zouden ze een pact met de duivel hebben afgesloten. Deze relatie stelde hen volgens de goegemeente zelfs in staat om op bokken door de lucht te vliegen. Voor hun misdrijven werden ze in groepsprocessen op basis van het toenmalige strafrecht, gebaseerd op tortuur (foltering) berecht.

De rechters (schepenen) hechtten veelal geloof aan de fantasierijke verklaringen van 'Bokkenrijders'. Volgens het strafrecht in de 18^e eeuw leverde pijn het bewijs van waarheid. Door tortuur werden verdachten tot het afleggen van bekentenissen gedwongen. In tegenstelling tot bewijsvoering was dat noodzakelijk om de beschuldigde (ter dood) te veroordelen. De plaatselijke schepenen waren vaak onvoldoende juridisch geschoold en konden in vele gevallen moeilijk objectief oordelen vermits de 'Bokkenrijders' meestal dorps- of stadsgenoten waren.

Was hun verbeterde strijd tegen de bokkenrijders geen dwang- of waanvoorstelling die de zorgvuldigheid van het gerechtelijk onderzoek hypothekeerde? Tijdens de procesvoering kwamen immers verklikking, intimidatie en buitensporig geweld op grote schaal voor.

In de loop van vele jaren veranderde het denken over de zogenaamde bokkenrijders bende(s) sterk.

Tijdgenoten waren overtuigd van het bestaan van de bende, al had men wel bedenkingen. In literatuur van vooral de 19^e eeuw wordt een romantisch en mythisch beeld geschapen dat nauwelijks historische waarde geeft.

De eerste onderzoekers (eind 19^e eeuw en begin 20^e eeuw) volgen enerzijds het boekje van Sleinada (1779), die geen bedenkingen had over het oordeel van de rechters, en baseren zich anderzijds op de processtukken. Zij twijfelden niet aan de schuld van de beklagden en veroordeelden.

In 1933 spreekt Dorren van "Kantlichtjes op de Bokkenrijderslegende", 40 jaar later spreekt Janssen van de "grootste gerechtelijke misgreep uit de Limburgse Geschiedenis".

Blok (1991) plaatst de Bokkenrijders bendes enerzijds in Europees verband, anderzijds gebruikt hij de processtukken voor een gedetailleerde weergave van gebeurtenissen en veroordeelden, zonder kanttekeningen.

Augustus (1985, 1991, 2000) doorbreekt het traditionele verhaal en spreekt van de "Mythe van de Bokkenrijders". Bekentenissen onder tortuur verkregen hebben geen enkele waarde. Recent bevestigde François van Gehuchten de conclusies van Augustus in zijn 3-delig werk over de Bokkenrijders van Loon en Overmaas.

1. Visie

We mogen inmiddels concluderen dat er in de 18^e eeuw velen onschuldig zijn veroordeeld en (vaak gruwelijk) ter dood werden gebracht op beschuldiging een Bokkenrijder te zijn.

Wat echter blijft zijn de vragen:

- *wie* heeft de misdaden wel gepleegd?
- *waarom* is de gevestigde orde zo opgetreden tegen dorpsgenoten, burens en werknemers?

En verder:

- zijn bekentenissen onder tortuur *niets* waard?
- geven de procestukken wel een goed beeld?
- heeft justitie alles opgeblazen?
- waren het revolutionairen?

Onderzoekers hebben nog nauwelijks de relevante bronnen van de 18^e eeuw onderzocht die een goed beeld kunnen geven van de maatschappij waarin het fenomeen Bokkenrijders voeding vond en er is nagenoeg geen onderzoeker die alle 18^e eeuwse (Bokkenrijders-) processen bekeken heeft die zijn opgeslagen in archieven van de Euregio en daarbuiten.

Daarom wil de stichting 'Bokkenrijders: mythe of werkelijkheid' een allesomvattend onderzoek starten waarbij het fenomeen Bokkenrijders multidisciplinair vanuit diverse wetenschappelijke invalshoeken wordt onderzocht. Wij stellen voorop dat alleen het vermeerderen van kennis over de maatschappij van de 18^e eeuw ons in staat kan stellen tenminste goede en afgewogen antwoorden te vinden op bovenstaande vragen. Daarnaast willen wij die kennis toegankelijk maken voor historici, geïnteresseerden, scholieren en studenten middels geschrift en beeld.

1.1 Missie en Mission Statement

Onze missie:

Het opzetten van een allesomvattend internationaal onderzoek, waarbij het fenomeen Bokkenrijders in relatie met de maatschappij van de 18e eeuw multidisciplinair vanuit verschillende invalshoeken wordt onderzocht, kan –tenminste- goede afgewogen antwoorden genereren op eerdergenoemde vragen.

Ons mission statement:

Vermeerdering van kennis is belangrijker dan het vinden van de ultieme verklaring.

1.2 Doelstelling

De Stichting Bokkenrijders: mythe of werkelijkheid heeft ten doel:

- een nieuw allesomvattend en internationaal onderzoek te verrichten waarbij het fenomeen Bokkenrijders multidisciplinair wordt onderzocht,
- een centraal Euregionaal bezoekersinformatiecentrum over de geschiedenis en folklore van de Bokkenrijders te realiseren,
- een wetenschappelijk documentatiecentrum voor onderzoekers en educatie in te richten,
- het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

1.3 Strategie

Om inzicht te krijgen in wie en wat de Bokkenrijders nu echt waren -mythe of werkelijkheid- is een hernieuwd en diepgaand onderzoek nodig van bronnen uit België, Duitsland en Nederland.

Daarbij moet voorop staan: het stellen van de juiste vragen, objectief registreren en analyseren, een onderzoek benadering hanteren waarbij uitgegaan wordt van historische feiten en de vergelijkende dimensie nadrukkelijk aanwezig is. Zelfs de reden waarom de Bokkenrijders nog altijd buitengewoon tot de verbeelding spreken is een onderzoek waard.

Om het doel van de stichting te kunnen realiseren wordt door het stichtingsbestuur een projectvoorstel gehanteerd dat de basis vormt om te komen tot een allesomvattend en internationaal onderzoek.

Het bestuur heeft de prioriteit heroverwogen die gegeven werd aan het binnenhalen van fondsen, bedoeld voor het opstellen van een projectplan op basis van genoemd projectvoorstel. In de afgelopen periode is helaas geconstateerd dat het binnenhalen van voldoende kapitaal, voor het schrijven van een projectplan, vrijwel niet te realiseren is binnen de huidige mogelijkheden van het stichtingsbestuur.

Tevens is het organiseren van een symposium heroverwogen waarin een belangrijke kernvraag aan de orde zou komen: een top-down of een bottom-up benadering van een geheel omvattend multidisciplinair archiefonderzoek zoals beschreven in het projectvoorstel. Met de eerder georganiseerde symposia, hoewel deels succesvol, is het namelijk niet gelukt brede consensus en support te bereiken voor de opzet van het door de stichting beoogde multidisciplinaire onderzoek.

Alles overwegende is door het bestuur besloten terug te grijpen op een alternatief plan, inhoudende een 'kleinschalig' multidisciplinair onderzoek waarbij de archieven van Schaesberg en Schinnen multidisciplinair onderzocht zullen worden.

1.3.1 Ambities

Het onderzoek zal uitgevoerd worden door leden van het bestuur en (amateur)historici die zich aangetrokken voelen tot dit project en daaraan medewerking willen verlenen. Door samenwerking aan te gaan met Stichting Genealogiek Sjenne en Heemkundevereniging Landgraaf weet Stg. Bokkenrijders: mythe of werkelijkheid zich verzekerd van aanwezige kennis en archivalia waaronder digitale kopieën uit gemeentelijke en andere officiële archiefdiensten. Het onderzoek zal wetenschappelijk worden begeleid en getoetst.

1.3.2 Doelstellingen

Bestuur verwacht dat door 'kleinschalig' onderzoek, naast kennis over het fenomeen Bokkenrijders, ook inzicht en kennis verkregen kan worden die van nut kan zijn voor een grootschalig multidisciplinair euregionaal onderzoek.

Bestuur verwacht dat dit onderzoek ook de mogelijkheid biedt het fenomeen Bokkenrijders en de stichting onder de aandacht van een groter publiek te brengen met als doel het genereren van meer naamsbekendheid, het verwerven van fondsen en uitbreiding van de organisatie in bestuur en met vrijwilligers / donateurs.

De oorspronkelijke doelstellingen (zie 1.2), zoals geformuleerd bij oprichting, zullen aandacht blijven behouden. Voor het realiseren van deze ambitieuze doelstellingen is echter uitbreiding van de organisatie wenselijk.

2. Huidige situatie

De stichting 'Bokkenrijders: mythe of werkelijkheid' is 10 oktober 2016 opgericht en vindt haar oorsprong in een stuurgroep met dezelfde naam die per die datum is overgegaan in de stichting. Deze stuurgroep werd in 2012 geformeerd naar aanleiding van een oproep, tijdens een Bokkenrijderssymposium, om te komen tot een diepgaand onderzoek. In 2017 is het stichtingsbestuur vooral bezig geweest met het opzetten van een professionele organisatie. Er is een ANBI aanvraag ingediend en gehonoreerd. Voor het verkrijgen van deze ANBI status was een statutenwijziging nodig.

De coronajaren hebben, net als bij veel andere historische organisaties die werken met vrijwilligers, ook bij de stichting gevolgen gehad voor het functioneren van de organisatie. Fysiek vergaderen was niet of nauwelijks mogelijk en activiteiten konden veelal geen doorgang vinden. De recent door de overheid opgelegde administratieve verplichtingen, dragen ook al niet bij te komen tot een situatie zoals die was voor de uitbraak van het COVID-19 virus. Het wordt steeds moeilijker bestuursleden/donateurs/vrijwilligers te vinden.

2.1 Activiteiten van de organisatie

Het voornaamste doel van het stichtingsbestuur in 2023 is het werken aan de continuïteit van de stichting waarbij uitbreiding van het bestuur dringend noodzakelijk is. Zo dit niet gerealiseerd kan worden bestaat de mogelijkheid de onderzoeksactiviteiten onder te brengen bij de Heemkundevereniging Landgraaf.

2.2 Activiteiten

Gedurende 2023 wordt gewerkt aan een onderzoeksplan voor het beoogde 'kleinschalig' onderzoek. In 2024-2025 zal de focus liggen op archiefonderzoek.

Om kosten te besparen is overgegaan naar een nieuwe provider. Verdere verbetering van de site blijft aandacht behouden.

Daarnaast is en wordt gewerkt aan het uitbouwen van een netwerk van personen en/of organisaties die een bijdrage kunnen leveren aan het succes van de doelstellingen die de stichting nastreeft. Zo mogelijk zal ook tot samenwerking worden overgegaan.

3. Toekomst

Onder wetenschap en publiek bestaat grote belangstelling voor het thema Bokkenrijders. De doelstellingen van de 'Stichting Bokkenrijders: mythe of werkelijkheid' mogen dan ook op warme belangstelling rekenen in alle geledingen van de maatschappij. De verwachting is dat deze belangstelling eerder zal toenemen dan afnemen. Het stichtingsbestuur concludeert derhalve dat zowel onderzoek als (eind)resultaat niet onopgemerkt zullen blijven bij een groot publiek in de Euregio en daarbuiten.

Het fenomeen Bokkenrijders wordt als iets typisch van de huidige provincies Limburg, het (huidige) Belgisch-Franstalig gebied, te weten het bisdom Luik / Graafschap Loon en het aangrenzende gebied in Duitsland ervaren.

Overigens staat de omvang van het gebied waarin de Bokkenrijders 'operationeel' zouden zijn geweest nog steeds ter discussie en is een van de aandachtspunten van het onderzoek.

Daar het ook door de meeste bewoners wordt gezien als iets 'eigens' zal dit project bijdragen aan versterking van de eigen identiteit. Het is daarom niet vreemd te mogen constateren dat het thema op veel belangstelling in de Euregio kan rekenen. Het is echter tevens een feit dat het begrip 'Bokkenrijders' als kenmerk van deze contreien gekend is in het hele land en deels in de nabuurlanden België en Duitsland. Het project kan daarom een vergaande samenwerking op wetenschappelijk, educatief en recreatief gebied in de Euregio bewerkstelligen.

4. Organisatie

De stichting staat bij de kamer van koophandel ingeschreven in het Handelsregister onder het KvK-nummer 67087760.

Het Rechtspersonen en Samenwerkingsverbanden Informatie Nummer (RSIN) is 856825190.

De organisatie beschikt over een ANBI status.

Het mailadres van de stichting is: info@bokkenrijdersonderzoek.eu

Het internetadres van de stichting is: bokkenrijdersonderzoek.eu

Postadres secretariaat:

Gerardsstraat 6
6372KH Landgraaf

4.1 Bestuur

Het bestuur is opgebouwd uit 6 personen die onbezoldigd werken voor de organisatie.

Bestuurslid: *mevr. C. Scholtens*

Bestuurslid: *dhr. R.K.H. Folz*

Bestuurslid: *dhr. C. Hessels*

Bestuurslid: *dhr. J. Kobben*

Bestuurslid: *dhr. F. Schoonbrood*

Bestuurslid: *dhr. P. Schmitz*

4.2 Vrijwilligers / Werknemers

De stichting heeft geen werknemers in dienst en geen vrijwilligers/donateurs buiten de leden van het bestuur.

5. Financiën

De financiële situatie is gewaarborgd voor de komende twee jaar voor wat betreft de vaste kosten inhoudende website en bankkosten. Het is echter niet mogelijk met dit budget enerlei activiteiten te organiseren of te ondersteunen zoals genoemd in de doelstellingen. Het beoogde 'kleinschalig' onderzoek is alleen mogelijk door samenwerking met eerder genoemde organisaties en het vrijwilligerswerk zonder onkostenvergoeding van de betrokken deelnemers.

5.1 Ontbinding en vereffening (Artikel 12 statuten)

1. Het bestuur is bevoegd de stichting te ontbinden.
2. Op het besluit van het bestuur tot ontbinding is het bepaalde in artikel 11 lid 1 van overeenkomstige toepassing.
Artikel 11.1
Het bestuur is bevoegd deze statuten te wijzigen. Een besluit tot statutenwijziging moet met algemene stemmen worden genomen in een vergadering waarin alle bestuurders aanwezig of vertegenwoordigd zijn.
3. Indien het bestuur besluit tot ontbinding wordt tevens de bestemming van het liquidatiesaldo vastgesteld. In andere gevallen van ontbinding wordt de bestemming van het liquidatiesaldo door de vereffenaars vastgesteld. Het batig liquidatiesaldo dient te worden besteed ten behoeve van een algemeen nut beogende instelling met een soortgelijke doelstelling.
4. Na ontbinding geschiedt de vereffening door de bestuurders, tenzij bij het besluit tot ontbinding anderen tot vereffenaars zijn aangewezen.
5. Na afloop van de vereffening blijven de boeken en bescheiden van de ontbonden stichting gedurende de bij de wet voorgeschreven termijn onder berusting van de door de vereffenaars aangewezen persoon.
6. Op de vereffening zijn overigens de bepalingen van Titel 1, boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van toepassing